

Inleiding

Traumatische ervaringen laten, vooral bij kinderen en (jong)volwassenen, littekens achter. Hierbij gaat het om zowel psychologische als fysieke gevolgen. Het in staat stellen van een cliënt, patiënt of leerling om een trauma te verwerken is dus van groot belang. Wanneer een verwerkingsproces niet goed verloopt of stagneert, kan zich een PTSS ontwikkelen. Dit congres heeft als doel u kennis over de meest recente wetenschappelijke inzichten op het gebied van traumaverwerking bij te brengen. Resultaten uit verschillende onderzoeken worden vertaald naar de dagelijkse praktijk waar u als professional mee te maken heeft. Wat kunt u doen om het verschil te maken?

Op het 5e congres (Psycho)Trauma komt een aantal experts bijeen die ieder vanuit een eigen invalshoek informatie bieden over zienswijze, diagnostiek, behandeling en begeleiding. Thema's die aan bod komen zijn de invloed van ouderlijke geblokkeerde zorg op een kind. Wat is het juiste moment om naar trauma's te vragen en hoe kunt u uw vragen het beste formuleren? Hoe draagt Visual Schema Displacement Therapy bij tot het verbeteren van trauma? Wat is de behandel-effectiviteit van therapie bij getraumatiseerde vluchtelingen?

Tijdens de deelsessierondes volgt u twee deelsessies waarbij u als deelnemer uw keuze voor iedere ronde aangeeft. U kunt zo de inhoud volgen die het meest aansluit op uw dagelijkse behandelpraktijk. Vragen die aan de orde komen zijn onder andere: hoe zorgt u voor snelle opvang na seksueel misbruik? Wat is de impact van destructieve conflicten tussen ouders op kind en gezin? Hoe ondersteunt u vluchtelingenkinderen op school en herkent u hun trauma? Wat zijn de psychische gevolgen van ongevallen bij kinderen en jongeren? Hoe herkent u cliënten met comorbide PTSS en middelenafhankelijkheid en hoe ziet de behandeling er uit?

Als u als behandelaar, onderzoeker of op een andere manier betrokken bent bij trauma, mag u dit congres niet missen!

Programma

09.00 uur Registratie en ontvangst

U ontvangt van ons een naambadge en een congres tas met schrijfmateriaal. De koffie staat voor u klaar en de informatiemarkt is geopend!

10.00 uur Opening door de dagvoorzitter

Prof.dr. Ramón J.L. Lindauer, hoogleraar Kinder- en Jeugdpsychiatrie AMC en kinder- en jeugdpsychiater/systeemtherapeut/TF-CBT-trainer/EMDR practitioner bij de Bascule.

10.05 uur 'Ik ben er voor je'

Ouders en de zorg voor getraumatiseerde kinderen

Prof.dr. Ramón J.L. Lindauer, hoogleraar Kinder- en Jeugdpsychiatrie AMC en kinder- en jeugdpsychiater/systeemtherapeut/TF-CBT-trainer/EMDR practitioner bij de Bascule.

Het meemaken van traumatische gebeurtenissen heeft impact op kinderen, jongeren en hun ouders. Ouders die zelf getraumatiseerd zijn en/of zelf psychische problemen hebben, zijn minder beschikbaar voor hun kind. Er is sprake van geblokkeerde ouderlijke zorg. Wat is daarvan de invloed op het kind? Wat moet er gebeuren om die geblokkeerde ouderlijke zorg weer te deblokken?

10.40 uur PTSS herkennen: het stellen van de juiste vragen naar trauma en de mogelijke gevolgen

Lotte Hendriks MSc, GZ-psycholoog i.o. tot specialist en onderzoeker, Pro Persona (Overwaal: Expertisecentrum Angst, Dwang en PTSS; forensisch psychiatrische polikliniek Kairos). Als promovenda verbonden aan de Radboud Universiteit.

Van alle kinderen die klachten ontwikkelen na het meemaken van een traumatische ervaring, krijgt lang niet iedereen de behandeling die hij of zij nodig heeft. Deels heeft dit te maken met dat er te weinig over trauma en de mogelijke gevolgen gesproken wordt: het blijkt een lastig thema, ook voor hulpverleners. Slachtoffers van seksueel misbruik, fysiek of psychisch geweld worden steeds meer aangemoedigd te spreken over hun ervaringen. Een zeer goed initiatief! Maar nu is het tijd dat wij als professionals ook van ons laten horen: er is geen plaats meer voor taboes. In de dagelijkse praktijk blijkt het vragen naar traumatische ervaringen en de mogelijke gevolgen hiervan nog helemaal niet zo gemakkelijk. In deze lezing staat Lotte Hendriks stil bij wat het juiste moment is om naar trauma's te vragen, op welke manier u uw vragen het beste kunt formuleren en welke vervolgstappen u het beste kunt zetten wanneer er sprake blijkt te zijn van (klachten na) trauma's.

11.10 uur Koffie- en theepauze

Tijdens de pauzes is er tijd en ruimte om de informatiemarkt te bezoeken en te netwerken.

11.45 uur Eerste deelsessieronde

Tijdens dit congres bezoekt u in twee rondes een deelsessie. U heeft keuze uit verschillende onderwerpen. Ga naar pagina [deelsessies](#) voor een overzicht van de acht sessies waar uit kunt kiezen

12.45 uur Lunch en bezoek aan informatiemarkt

Er wordt u een gevarieerde lunch geserveerd

13.45 uur Het verbeteren van traumabehandelingen: Visual Schema Displacement Therapy

Dr. Suzy Matthijssen, klinisch psycholoog-psychotherapeut en senior onderzoeker, Altrecht Academisch Angstcentrum en Universiteit Utrecht NRGD rapporteur, NIFP.

Ondanks de aanwezigheid van diverse effectieve psychologische behandelingen voor PTSS, is er nog steeds een deel van de patiënten welke niet (voldoende) reageert op deze behandelingen. Het is daarom belangrijk bestaande traumabehandelingen verder te optimaliseren en nieuwe effectieve strategieën te ontwikkelen. Suzy Matthijssen promoveerde onlangs op het onderwerp 'enhancing trauma treatment' en zal ingaan op een deel van haar proefschrift. Ze deed onderzoek naar een mogelijke nieuwe vorm van behandeling, genaamd Visual Schema Displacement Therapy (VSDT). Ze zal ingaan op experimentele studies naar de effecten van VSDT en de verrassende resultaten die daarin werden gevonden. Ook zullen praktijkvoorbeelden worden geschetst.

14.15 uur "Door de bomen het bos: traumagerichte therapie bij vluchtelingen".

Dr. Jackie June ter Heide, klinisch psycholoog en senior onderzoeker, Stichting Centrum '45, landelijk behandel- en expertisecentrum voor complex psychotrauma.

Getraumatiseerde vluchtelingen zijn niet de makkelijkste doelgroep om mee te werken. Een veelheid aan traumatische ervaringen, hoge bijkomende stress, en grote taalkundige en culturele verschillen tussen patiënt en behandelaar maken dat behandelaars soms door de bomen het bos niet meer zien. Wetenschappelijke bevindingen kunnen helpen om de diagnostiek en behandeling van vluchtelingen vorm te geven, om traumagerichte behandeling in te zetten waar nodig, en om realistisch te zijn over te verwachten behandelresultaten. In deze presentatie worden de psychische problematiek, voorspellers van PTSS, en behandel-effectiviteit van getraumatiseerde vluchtelingen besproken en vertaald naar de klinische praktijk.

14.45 uur Koffie- en theepauze

Tijdens de pauzes is er tijd en ruimte om de informatiemarkt te bezoeken en te netwerken.

15.15 uur Tweede deelsessieronde

Tijdens dit congres bezoekt u in twee rondes een deelsessie. U heeft keuze uit verschillende onderwerpen. Ga naar pagina [deelsessies](#) voor een overzicht van de acht sessies waar uit kunt kiezen

16.15 uur Afsluitende borrel met een hapje

Deelsessies

Hieronder treft u het deelsessie-aanbod voor het **Congres (Psycho)Trauma**. Voor tweede rondes ontvangen wij van bij inschrijving graag een eerste voorkeur en reserve keuze. Op basis van inschrijvingen maken wij een rondel-indeling.

1. Snelle Opvang na Seksueel misbruik

Drs. Aafke Scharloo, orthopedagoog en klinisch psycholoog, zelfstandig gevestigd op het gebied van kinderen en volwassenen met ontwikkelingsproblemen seksueel misbruik, mishandeling en trauma. Werkt, naast diagnostiek en behandeling, aan complexe casuïstiek op dit gebied door het hele land zowel via de Centra voor Consultatie en Expertise (CCE) als op aanvraag van instellingen en personen.

Werkvorm: Interactieve presentatie voor professionals die meer willen weten over psychologische eerste hulp en de manier waarop u kinderen, jongeren en hun ouders direct na de onthulling van seksueel misbruik kunt opvangen.

Leerdoelen: Na de workshop weten de deelnemers wat het belang is van een snelle interventie als psychologische eerste hulp voor alle betrokkenen na seksueel misbruik. De deelnemers zijn op de hoogte van de belangrijkste

elementen van dergelijke hulp en hebben praktische tips gekregen hoe dit vorm te geven voor hun eigen doelgroep.
Doelgroep toehoorders: Psychologen, orthopedagogen, therapeuten, wijkteammedewerkers, maatschappelijk werkers.

Leeftijdscategorie: Er is geen specifieke leeftijdscategorie omdat er drie verschillende opvangprogramma's zijn afgestemd op verschillende leeftijden.

Het ontdekken van seksueel misbruik is een stressvolle gebeurtenis voor alle betrokkenen. Seksueel misbruik is vaak een van de meest ingrijpende ervaringen in het leven van slachtoffers en hun naasten. Het gaat vaak gepaard met intense gevoelens van machteloosheid, verwarring en isolement. Onderzoek laat zien dat psychologische eerste hulp een effectieve manier is om mensen onmiddellijk na een overweldigende ervaring op te vangen en te helpen om om te gaan met hun gevoelens van verwarring en machteloosheid en de bijbehorende vaak heftige stressreacties. Dit helpt mensen hun veerkracht te vergroten en verkleint de kans op het ontstaan van trauma-gerelateerde problemen op langere termijn. In Nederland is psychologische eerste hulp nog geen gemeengoed. Zeker na seksueel misbruik is het geen gewoonte onmiddellijk een snelle interventie aan te bieden. Hierdoor blijven kinderen en hun families onbedoeld langer dan nodig verstoken van hulp op een vroeg moment. In deze workshop wordt het SOS- Snelle Opvang na Seksueel misbruik programma gepresenteerd. Het is een heel praktisch uitgewerkt eerste hulp programma voor kinderen en jeugdigen wat oorspronkelijk gemaakt is voor mensen met een verstandelijke beperking. Het kan gemakkelijk aangepast worden aan verschillende leeftijden en niveaus van functioneren. Omdat veerkracht bij kinderen en jeugdigen sterk samenhangt met de veerkracht uit de omgeving is er naast een programma voor de kinderen ook een uitgewerkt programma voor de ouders/verwanten én voor situaties in de Jeugdzorg of zorg voor mensen met een beperking, een eventueel team van hulpverleners toegevoegd.

2. De impact van destructieve conflicten tussen ouders op kind en gezin

Dr. Margreet Visser, klinisch psycholoog, Kinder- en Jeugdtraumacentrum Kenter Jeugdhulp.

Tweede spreker wordt nader bekend gemaakt.

Werkvorm: Presentatie en waarschijnlijk interactief overleg middels rollenspel.

Leerdoelen: Deelnemers hebben kennis van de impact van destructieve conflicten tussen ouders op het kind en op de gezinsrelaties.

Doelgroep: Alle professionals die werken met gezinnen waarin ouders heftige conflicten hebben al dan niet met fysiek geweld.

Leeftijdscategorie: 4-18 jaar.

Destructieve conflicten tussen ouders hebben invloed op alle gezinsleden. Exposure aan de conflicten beïnvloedt kinderen direct en indirect. In de workshop wordt ingegaan op deze twee belangrijke processen.

3. Slapende Honden? Wakker maken! Een behandelmethodiek voor chronisch getraumatiseerde kinderen

Caroline Dierkx, GZ-psycholoog/Slapende Honden trainer bij ICTC (Institute for Chronically Traumatized Children) en GZ-psycholoog/EMDR-therapeut bij Psychotraumacentrum Sterk Huis.

Werkvorm: Lezing/presentatie (kennisoverdracht).

Leerdoelen: Kennismaking met de Slapende Honden methode en praktische interventies die deelnemers zelf kunnen inzetten in dagelijkse praktijk.

Doelgroep toehoorders: Professionals die werken met kinderen, jongeren en (jong) volwassenen met een trauma.

Leeftijdscategorie: 0-18 jaar.

Er zijn getraumatiseerde kinderen bij wie de behandeling van hun trauma's lastig is. Deze kinderen willen niet over hun herinneringen praten, hebben geheugenverlies van hun herinneringen of het kind en/of de verzorgers en/of de verwijzer schatten in dat het kind mogelijk ontregeld raakt als er over die herinneringen wordt gesproken. Men is bang om erover te beginnen en het kind overstuur te maken: we willen geen 'slapende honden wakker maken'. De methode 'Slapende Honden' helpt deze kinderen en hun netwerk om er toch over te gaan praten en hun trauma's te gaan verwerken.

4. Psychosociale ondersteuning van (mogelijk) getraumatiseerde vluchtelingenkinderen op school

Maartje Bakker MSc. Orthopedagoog- basis NVO., Schoolpsycholoog, Kinder- en Jeugdpsycholoog NIP. Consulent Passend Onderwijs SWV Utrecht PO.

Werkvorm: Lezing/ presentatie (kennisoverdracht).

Leerdoelen:

Herkennen van signalen getraumatiseerde vluchtelingenkinderen op school. Herkennen van signalen van kinderen die een schokkende gebeurtenis hebben meegemaakt. Weten welke eisen gesteld kunnen worden aan vluchtelingenkinderen op school, die mogelijk getraumatiseerd zijn. Toepassen van gespreksmodel om met vluchtelingenkinderen in gesprek te gaan als hulpmiddel ter ondersteuning in psychosociaal opzicht.

Doelgroep toehoorders: Professionals werkzaam in primair onderwijs.

Leeftijdscategorie: Basisschoolleeftijd.

Onderwijs bieden aan vluchtelingenkinderen kan een behoorlijke opgave zijn voor een school. Een vluchtelingenkind spreekt en begrijpt vaak nog onvoldoende de Nederlandse taal, kan getraumatiseerd zijn en/ of heeft soms lang geen onderwijs gevolgd. Scholen zijn bereid om veel voor deze leerlingen te doen, maar hoe pakt u dit het beste aan? Welke benadering hebben vluchtelingenkinderen nodig? Hoe ziet u of ze inderdaad getraumatiseerd zijn en hoe gaat u hiermee om? Welke rol kan de school spelen bij het voorkomen van langdurige traumatisering? Welke eisen mag u stellen op gebied van het leren? En wanneer is het zinvol om een leerling door te verwijzen? In deze lezing wordt een gespreksmodel voor kennismaking, psychosociale ondersteuning en volgen van de leerlingen gepresenteerd.

5. Traumabehandeling bij cliënten met middelenafhankelijkheid

Dr. Nele Gielen, doctor in de psychologie, seksuoloog, psychotraumatoloog en EMDR-therapeut.

Werkvorm: Lezing/presentatie (kennisoverdracht).

Leerdoelen: Meer kennis over indicatiestelling, diagnostiek en behandeling bij deze specifieke groep van cliënten.

Doelgroep: Clinici en beleidsprofessionals die te maken hebben met cliënten met traumagerelateerde problematiek en/of met middelenafhankelijkheid.

Leeftijdscategorie: Adolescenten en volwassenen.

Er is meer en meer aandacht voor comorbiditeit binnen de geestelijke gezondheidszorg. Maar hoe herkent u cliënten met comorbide PTSS en middelenafhankelijkheid en nog belangrijker: hoe ziet de behandeling er uit wanneer er sprake is van deze dubbele diagnose? In deze lezing wordt stilgestaan bij wetenschappelijke studies, richtlijnen en concrete handvatten om met deze doelgroep aan de slag te gaan.

6. Het betrekken van ouders bij pre-verbaal trauma en het onthullen van geheimen (WRITEjunior)

Drs. Sacha Lucassen, gezondheidszorgpsycholoog, gedragstherapeut en EMDR practitioner, UvA minds, Academisch Behandelcentrum voor Ouder en Kind in Amsterdam.

Werkvorm: Lezing/presentatie (kennisoverdracht).

Leerdoelen: Deelnemers nemen kennis van de rol die ouders spelen in de behandeling van jeugdigen met een pre-verbaal trauma en bij het onthullen van gezinsgeheimen.

Doelgroep: Professionals die werken met getraumatiseerde jeugdigen en hun ouders.

Leeftijdscategorie: 2-18 jaar.

WRITEjunior is een cognitief gedragstherapeutische traumagerichte behandeling voor jeugdigen met een PTSS. WRITEjunior kan ook toegepast worden bij pre-verbaal trauma en bij het onthullen van geheimen. Bij deze behandeltoepassingen is een grote rol weggelegd voor ouders tijdens het maken van het traumaverhaal. Hoe motiveert u ouders? Op welke manier betreft u ouders erbij? Hoe gaat u om met gescheiden ouders? Hoe maakt u het traumaverhaal zelf? Hoe en met wie wordt het traumaverhaal gedeeld? Wat zijn de valkuilen?

7. Trauma en persoonlijkheidsproblematiek

Martijn Stöfseel is klinisch psycholoog-psychotherapeut en werkzaam in een psychotherapie- en onderwijspraktijk in Lunteren. Hij heeft meer dan twintig jaar gewerkt bij het SinaiCentrum, een Joodse instelling voor geestelijke gezondheidszorg, gespecialiseerd in de behandeling van psychotrauma ten gevolge van oorlog, geweld en verlies. Hij heeft twee jaar als behandelcoördinator gewerkt op de verslavingskliniek De Wending van het Leger des Heils. Verder is hij actief als docent op het gebied van de cognitieve gedragstherapie, psychotrauma en de gevolgen voor de behandelaar. Hij is supervisor-leertherapeut VGCT, EMDR-practitioner, psychotraumatheapeut NtVP en senior-schematherapeut.

Werkvorm: Workshop met kennisoverdracht en rollenspel.

Leerdoelen: Onderscheid (complex) trauma en persoonlijkheidsproblematiek en relevantie daarvan voor diagnostiek en de behandeling. Kennis over en toepassing van de interventiekring. Inzicht wanneer welke verwerkingstechniek geïndiceerd is.

Doelgroep: Interessant voor mensen die werken met volwassen cliënten met persoonlijkheidsproblematiek of complexe traumavormen.

In deze workshop wordt allereerst het onderscheid tussen de begrippen (complex) trauma en persoonlijkheidsproblematiek besproken. Vervolgens wordt de samenhang tussen trauma en persoonlijkheidsproblematiek besproken en gedemonstreerd in een rollenspel. Vervolgens wordt de 'interventiekring' gepresenteerd als een model om overzicht te bewaren over interventies bij complexe problematiek, zoals persoonlijkheidsproblematiek. We besteden aandacht aan wanneer welke van de 'drie grote' verwerkingstechnieken (EMDR, Imaginaire Exposure en Imaginaire Rescripting) geïndiceerd is. Afgesloten wordt met stilstaan bij de valkuilen voor de hulpverlener bij deze problematiek.

8. Het is gelukkig goed afgelopen! De psychische gevolgen van ongevallen bij kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar

Maj Gigengack MSc, orthopedagoog en promovendus bij Amsterdam UMC/UvA, de Bascule.

Drs. Els van Meijel, psycholoog en promovendus bij Amsterdam UMC/UvA, de Bascule.

Werkvorm: Lezing/presentatie, inclusief casuïstiek en praktijkvoorbeelden.

Leerdoelen: Inzicht in de psychische gevolgen van ongevallen bij kinderen van 0-18 jaar en hun ouders: herkenning van risicofactoren en mogelijkheden voor preventie.

Doelgroep toehoorders: Professionals in de (geestelijke) gezondheidszorg.

Leeftijdscategorie: Kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar en hun ouders.

In deze presentatie wordt u geïnformeerd over ongevallen bij kinderen en jongeren, en over de wereld daarachter. Hoe vaak komen ongevallen in Nederland voor, en wat zijn de psychische gevolgen voor de kinderen, de jongeren en hun ouders? Aan de hand van casuïstiek, wetenschappelijk onderzoek en de praktijk, belichten we verder onder meer: Maakt het verschil wat voor ongeluk je krijgt en hoe het afloopt? Doet leeftijd er toe? Welke mogelijkheden zijn er voor tijdige herkenning van risico en hebben vroege interventies nut? Wat kunt u zelf zien en doen voor kinderen en ouders na een ongeval?